

УДК 657.1

DOI: <https://doi.org/10.32782/CMI/2021-1-4>**Візіренко С.В.**кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Національний університет «Запорізька політехніка»**Шуляк С.А.**магістр,
Національний університет «Запорізька політехніка»

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ВИТРАТ НА ЗБУТ

У статті розглянуто та охарактеризовано теоретичні аспекти методики організації обліку готової продукції та витрат на збут. Метою статті є вивчення методики організації обліку готової продукції та витрат на збут. Запропоновано деталізувати рахунок 93 «Витрати на збут» субрахунками та аналітичними рахунками, які будуть актуальними при організації обліку готової продукції витрат на збут. Запровадження на практиці запропонованої деталізації обліку витрат на збут сприятиме формуванню належного обліково-інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень щодо реалізації готової продукції. Результати проведених досліджень засвідчують, що правильність організації обліку процесу реалізації готової продукції є запорукою достовірності відображення облікової інформації у фінансовій звітності підприємства та визначення результативності діяльності суб'єктів господарювання.

Ключові слова: запаси, готова продукція, організація обліку, реалізація готової продукції, витрати на збут, витрати на транспортування, маркетингові витрати, дохід від реалізації, виробнича собівартість, аналітичні рахунки.

Vizirensko S.V., Shulyak S.A.

"Zaporizhzhia Polytechnic" National University

AN IMPROVEMENT OF ACCOUNT OF THE PREPARED PRODUCTS AND CHARGES IS ON SALE

In the article the theoretical aspects of method of organization of account of the prepared products and charges are considered and described on a sale. The purpose of the article is a study of method of organization of account of the prepared products and charges on a sale. It is suggested to go into detail an account 93 selling «Expenses» by sub-accounts and analytical accounts which will be actual during organization of account of the prepared products and charges on a sale. Introduction of the in practice offered working out in detail of account of charges on a sale will be instrumental in forming of due registration-informative providing of acceptance of administrative decisions in relation to realization of the prepared products. The results of the conducted researches certify that a rightness of organization of account of process of realization of the prepared products is the mortgage of authenticity of reflection of accounting information in the financial reporting of enterprise and determination of effectiveness of activity of subjects of menage.

Keywords: supplies, prepared products, organization of account, realization of the prepared products, expense, are on a sale, charges on transporting, marketings charges, profit, from realization, production prime price, analytical accounts.

Постановка проблеми. Виготовлення готової продукції та її доведення до споживача одна з головних задач діяльності підприємства, тому що метою діяльністю підприємств є отримання прибутку, основним джерелом якого є реалізація готової продукції. Процес реалізації готової продукції відіграє важливе значення, оскільки реалізація як складова загального процесу відтворення є завершальним етапом руху продукту зі сфери виробництва у сферу споживання. На сучасному етапі функціонування підприємств в Україні постає проблема налагодження та ведення систематичного контролю за витратами на збут для повноцінного інформаційного забезпечення про стан витрат на збут. Питання покращення організації обліку готової продукції та її реалізації є актуальними і потребують подальшого вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем організації обліку та збутових витрат приділяли увагу такі вчені: Білуха М.Т., Бутинець Ф.Ф., Валуєв Б.І., Гавришко Н.В., Голов С.Ф., Гудзенко А.Ю., Козаченко А.Ю., Лебедик Г.В., Маркус О.В., Калініна В.І., Карпова Т.П., Пархоменко В.М., Пушкар М.С., Саблук П.Т., Савченко В.Я., Сопко В.В., Чумаченко В.М.,

Хом'як В.І., Чепець О.Г. та інших. Проте, незважаючи на вагомий напрацювання вчених, питання щодо організації обліку процесу реалізації готової продукції вимагають на подальше вивчення.

Постановка завдання. Вивчення методики організації обліку готової продукції та витрат на збут.

Виклад основного матеріалу дослідження. Готова продукція – це продукція, що повністю закінчена обробкою на даному підприємстві, пройшла всі стадії технічного випробування (якщо вимагають відповідні її особливості), приймання, укомплектування згідно з умовами договорів із замовниками і відповідає технічним умовам і стандартам, не потребує подальшої обробки на цьому підприємстві і здана на склад.

Готова продукція – це матеріальний результат виробничої діяльності підприємства [7].

Готова продукція відноситься до складу запасів. Методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про готову продукцію визначаються П(С)БО 9 «Запаси» [3], П(С)БО 16 «Витрати» [2].

Відповідно до П(С)БО 9 «Запаси», готова продукція визначається як та продукція, що виготовлена на підприємстві, в установі, призначена для продажу і від-

повідляє технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом [3].

Готова продукція на підприємстві проходить такі операції:

- випуск продукції з виробництва і здача її на склади або в експедицію;
- зберігання продукції на складах підприємства;
- відпуск продукції на місці місцевим і відправка (відвантаження) іногороднім покупцям;
- відпуск продукції для внутрішніх потреб основних цехів, для збуту продукції;
- реалізація продукції [7].

Операції, пов'язані з рухом готової продукції, відображаються на рахунку 26 «Готова продукція» відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [4].

Рахунок 26 «Готова продукція» призначено для узагальнення інформації про наявність та рух готової продукції підприємства. За дебетом рахунку відображається надходження готової продукції власного виробництва за фактичною виробничою собівартістю або за нормативною вартістю.

За кредитом – списання виробничої собівартості готової продукції [7].

Собівартість реалізованої готової продукції визначається за методами оцінки вибуття запасів.

П(С)БО 16 «Витрати» визначено два види собівартості продукції – виробнича та собівартість реалізованої продукції.

Перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) устанавлюються підприємством.

Згідно з п. 11 П(С)БО 16 «Витрати» собівартість реалізованої продукції складається з:

- виробничої собівартості продукції, яка була реалізована протягом звітного періоду;
- нерозподілених постійних загальновиробничих витрат;
- наднормативних виробничих витрат [2].

У п. 17 П(С)БО 16 «Витрати» наведено також ще три види витрат, які хоча й пов'язані з операційною діяльністю, проте не включаються до собівартості реалізованої продукції – це адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати [2].

Для узагальнення інформації про витрати на виробництво продукції відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій призначено рахунок 23 «Виробництво». Прямі матеріальні, трудові та інші прямі витрати, а також розподілені загальновиробничі витрати відображаються за Д-т рахунку 23. За К-т рахунку 23 відображається, зокрема, вартість фактичної виробничої собівартості завершеної виробництвом готової продукції, яка списується у Д-т рахунку 26 «Готова продукція» [4].

Аналітичний облік за рахунком 23 ведеться за видами виробництв, статтями витрат і видами або групами продукції, що виробляється. На великих виробництвах аналітичний облік витрат може вестися за підрозділами підприємства та центрами витрат і відповідальності.

Загальновиробничі витрати як окрема складова можуть входити як до виробничої собівартості продукції (змінні загальновиробничі та постійні розподілені загальновиробничі витрати), так і до собівартості реалізованої продукції (нерозподілені постійні загальновиробничі витрати).

За Д-т рахунку 91 відображається сума визнаних витрат, за К-т – їх щомісячне, за відповідним розподілом, списання на рахунки 23 «Виробництво» та 90 «Собівартість реалізації» [4].

Аналітичний облік готової продукції ведеться за видами готової продукції.

Організація обліку готової продукції та процесу її реалізації має такі завдання:

- своєчасне оформлення первинних документів з обліку готової продукції;
- забезпечення контролю готової продукції на складах підприємства;
- визначення кількості та вартості відвантаженої продукції (за обліковими цінами);
- своєчасне відображення операцій з відвантаження і реалізації продукції;
- своєчасне відображення операцій розрахунків з покупцями та замовниками;
- визначення заборгованості покупців та замовників перед підприємством за відвантаженою їм продукцією згідно договорів;
- забезпечення контролю за виконанням плану випуску і реалізації продукції;
- визначення собівартості готової продукції в процесі її реалізації;
- облік витрат, пов'язаних із збутом продукції, а також просування їх на споживчому ринку;
- визначення фінансового результату від реалізації продукції.

На складі готова продукція обліковується в кількісному виразі за її видами на Картках або в Книгах складського обліку. Облік готової продукції на складі ведеться в міру її надходження на склад або відпуску зі складу та робляться записи про надходження та відпуск готової продукції і щоденно виводяться її залишки. На підставі здавальних накладних, що виписуються у двох примірниках, складається Відомість випуску продукції.

Оцінка у звітному періоді може здійснюватися за виробничою собівартістю і за методом оцінки вибуття запасів при реалізації з деяким відхиленням від виробничої собівартості. Наприкінці місяця обов'язковою умовою є облік готової продукції за виробничою собівартістю (визначається за даними аналітичного обліку витрат на виробництво) [7].

Програмне забезпечення на підприємстві дозволяє щоденно складати оборотні відомості обліку випуску продукції з виробництва і руху готових виробів у розрізі складів та інших місць зберігання.

Облік готової продукції повинен забезпечити контроль за виконанням завдань з випуску продукції згідно з договірним асортиментом на всіх стадіях її руху, зберігання готової продукції, своєчасним оформленням документів на відвантаження.

Облік готової продукції включає такий комплекс робіт, при виконанні яких забезпечується своєчасний і якісний облік виробництва, випуску та реалізації готових виробів не тільки в цілому за звітний період, але і

за коротші проміжки часу, контроль за цілісністю і своєчасним відвантаженням готової продукції покупцям [1].

Реалізацією завершується процес кругообігу засобів, чим забезпечується можливість відтворення виробничих запасів і самого процесу виробництва, здійснення розрахунків підприємства за своїми зобов'язаннями (перед бюджетом, працівниками по оплаті праці, постачальниками та іншими господарюючими суб'єктами), а також виявляється фінансовий результат від реалізації.

Для обліку процесу реалізації та розрахунків з покупцями використовують рахунки: 90 «Собівартість реалізації», 70 «Доходи від реалізації», 93 «Витрати на збут», 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками», 64 «Розрахунки за податками й платежами».

Процес організації обліку готової продукції та її реалізації, можна умовно розподілити на етапи (рис. 1).

Облік та аналіз готової продукції включають комплекс робіт, при виконанні яких забезпечується своєчасний і якісний облік виробництва, випуску та реалізації готової продукції не тільки в цілому за звітний період, але і в короткостроковому періоді, а також контроль за цілістю і своєчасним відвантаженням готової продукції покупцям та замовникам.

Головне значення на сучасному підприємстві приділяється реалізації готової продукції. Саме готова продукція та її реалізація є найважливішими економічними показниками в діяльності підприємства. В обсяг реалізації включається відвантажена та випущена продукція незалежно від того, зарахований платіж на розрахунковий рахунок підприємства чи ні.

Реалізованою продукцією вважається продажна вартість відвантаженої готової продукції, зазначеної в оформлених як підстава для розрахунків з покупцями та замовниками документах, або продажна вартість відвантаженої готової продукції, зарахована як платіж на рахунки підприємства в установах банків. При відображенні продажу готової продукції в бухгалтерському обліку зазначаються дві її оцінки: оцінка, що прийнята підприємством згідно з обліковою політикою – первісна вартісна (за Д-т 901 «Собівартість реалізації готової продукції») та оцінка, що визначається за домовленістю сторін (за К-т 701 «Дохід від реалізації готової продукції»).

Складові обліку процесу реалізації:

- відображення доходу (виручки) від реалізації продукції;
- списання з балансу виробничої собівартості реалізованої продукції;
- списання собівартості реалізованої продукції на фінансові результати;
- відображення витрат, пов'язаних із збутом (реалізацією) продукції протягом звітного періоду;
- нарахування податку на додану вартість, що підлягає перерахуванню до бюджету, за рахунок доходу від реалізації;
- списання чистого доходу від реалізації (за вирахуванням податку на додану вартість) на фінансові результати;
- списання витрат на збут на фінансові результати;
- списання прибутку (збитку) від реалізації.

Бухгалтерський облік повинен забезпечити дані не лише про обсяг продукції та доходів від їх реалізації,

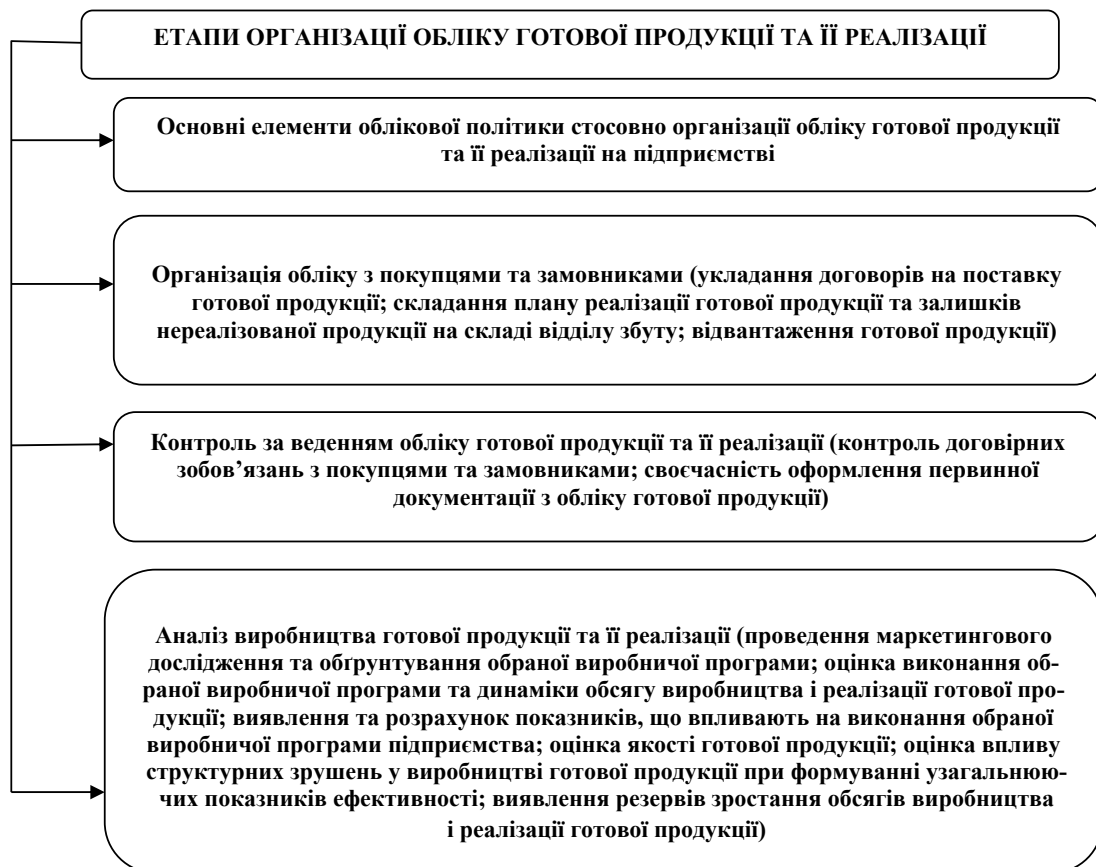

Рис. 1. Етапи організації обліку готової продукції та її реалізації

але й асортимент продукції, масштаби продажу, ціни, собівартість, витрати на збут, канали збуту.

Бухгалтер повинен створити інформаційну систему для забезпечення істотних даних для управління збутом.

Готова продукція оприбутковується на складі на основі первинних документів, а саме: накладних, актів, відомостей випуску продукції, документів, що засвідчують якість.

Ефективність роботи з обліку та аналізу реалізації готової продукції значно підвищується завдяки засобам інформації та автоматизації документообігу, що дають змогу накопичувати відповідні бази даних про наслідки господарської діяльності та використав їх для формування, редагування та друку вихідних документів, кварталних, піврічних і річних звітів, надати інформаційні послуги відповідним організаціям, ланкам управління щодо ефективності роботи, підвищити ефективність праці бухгалтерів та аналітиків.

Використання автоматизованого ведення бухгалтерського обліку дає можливість підприємству формувати велику кількість звітів, розрахунків, проводити економічний, фінансовий аналізи діяльності підприємства. Вартість і затрачений час на складання форм є незначним, що дає змогу повністю задовольнити інформацію з обліку та аналізу готової продукції, скласти прогностичні розрахунки для прийняття ефективних управлінських рішень у сфері реалізації готової продукції.

Метою аналізу виробництва і реалізації готової продукції є обґрунтування управлінських рішень, спрямованих на збільшення обсягів продажу, зміцнення конкурентних позицій підприємства на ринку, розширення його частки, в результаті чого зростають фінансові результати.

У процесі аналізу виробництва та реалізації готової продукції оцінюються обсяг виробництва та реалізації продукції, а також обсяг чистої продукції.

Зміст та якість інформації мають першочергове значення у забезпеченості точності та ефективності проведення аналізу обсягу випуску готової продукції.

Система інформаційного забезпечення – це основа для проведення аналізу та прогнозування умов зовнішнього середовища підприємства при прийнятті стратегічних рішень.

Ефективність збуту залежить від застосованих збутових стратегій маркетингу підприємства, які в свою чергу визначаються комплексом заходів з формування асортименту товарної продукції, укладанням договорів, стимулюванням збуту, ступенем задоволення споживачських запитів, ціноутворенням, транспортуванням та іншими організаційними аспектами збутової діяльності.

Розробка й обґрунтування збутової політики підприємства передбачає вирішення таких питань:

- вибір ринку та оцінювання його місткості;
- організація системи збуту та визначення необхідного фінансового забезпечення;
- вибір найбільш придатних каналів та методів збуту;
- вибір часу виходу на ринок;
- визначення оптимальних траєкторій руху продукції до споживача;
- визначення форм та методів стимулювання збуту та необхідних для цього витрат.

Одними з найбільш ефективних засобів стимулювання збуту продукції на ринку є: реклама, технічна після продажна підтримка реалізованої продукції, а також система формування попиту споживачів та їх потреб шляхом встановлення особистих контактів зі споживачами на місцях реалізації [8].

Згідно п. 19 П(С)БО 16 «Витрати» витрати на збут включають такі витрати, пов'язані з реалізацією (збутом) продукції (товарів, робіт, послуг):

- витрати пакувальних матеріалів для затарювання готової продукції на складах готової продукції;
- витрати на ремонт тари;
- оплата праці та комісійні винагороди продавцям, торговим агентам та працівникам підрозділів, що забезпечують збут;
- витрати на рекламу та дослідження ринку (маркетинг);
- витрати на передпродажну підготовку товарів;
- витрати на відрядження працівників, зайнятих збутом;
- витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів, пов'язаних зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг (операційна оренда, страхування, амортизація, ремонт, опалення, освітлення, охорона);
- витрати на транспортування, перевалку і страхування готової продукції (товарів), транспортно-експедиційні та інші послуги, пов'язані з транспортуванням продукції (товарів) відповідно до умов договору (базису) поставки;
- витрати на гарантійний ремонт і гарантійне обслуговування;
- витрати на страхування призначеної для подальшої реалізації готової продукції (товарів), що зберігається на складі підприємства;
- витрати на транспортування готової продукції (товарів) між складами підрозділів (філій, представництв) підприємства;
- інші витрати, пов'язані зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг [2].

Облік витрат на збут відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій відображають на рахунку 93 «Витрати на збут», на якому відображається облік витрат, пов'язаних із збутом (реалізацією, продажем) продукції, товарів, робіт і послуг. За дебетом рахунку відображається сума визнаних витрат на збут, за кредитом – списання на рахунок 79 «Фінансові результати».

До витрат на збут, зокрема, належать витрати пакувальних матеріалів, транспортування продукції, товарів за умовами договору, витрати на маркетинг та рекламу, витрати на оплату праці й комісійні продавцям, торговим агентам, працівникам відділу збуту, амортизація, ремонт та утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів, що використовуються для забезпечення збуту продукції, товарів, робіт і послуг.

Пропонуємо деталізувати рахунок 93 «Витрати на збут» субрахунками та аналітичними рахунками, які будуть актуальними при організації обліку готової продукції та витрат на збут (табл. 1).

Запровадження на практиці запропонованої деталізації обліку витрат на збут сприятиме формуванню

Таблиця 1

Субрахунки та аналітичні рахунки до рахунка 93 «Витрати на збут»

Субрахунки	Аналітичні рахунки	Найменування
931 «Маркетингові витрати»	931-1	«Витрати на дослідження ринку»
	931-2	«Витрати на рекламу у засобах масової інформації»
	931-3	«Витрати на підготовку готової продукції до збуту (пакування, сортування)»
	931-4	«Витрати на рекламні акції»
932 «Витрати на оплату праці працівникам, відділу збуту»	932-1	«Оплата праці продавцям»
	932-2	«Оплата праці торговим агентам»
	932-3	«Оплата праці працівникам підрозділів, що забезпечують збут»
	932-4	«Витрати на відрядження працівників, зайнятих збутом на території України»
	932-5	«Витрати на відрядження працівників, зайнятих збутом за кордоном»
933 «Витрати на зберігання готової продукції»	933-1	«Витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів, пов'язаних зі збутом готової продукції»
	933-2	«Витрати на ремонт тари»
	933-3	«Витрати на гарантійний ремонт і гарантійне обслуговування»
	933-4	«Витрати на страхування призначеної для подальшої реалізації готової продукції, що зберігається на складі підприємства»
	933-5	«Інші складські витрати»
934 «Витрати на транспортування»	934-1	«Витрати на транспортування, перевалку і страхування готової продукції»
	934-2	«Витрати на транспортування власним транспортом»
	934-3	«Витрати на транспортування готової продукції між складами підрозділів (філій, представництв) підприємства»
	934-4	«Витрати на транспортування готової продукції між складами підрозділів (філій, представництв) підприємства»
935 «Інші витрати, пов'язані зі збутом готової продукції»	935-1	«Трансакційні витрати»

належного обліково-інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень щодо реалізації готової продукції.

Висновки з проведеного дослідження. В процесі управління сучасним підприємством стан обліку та аналізу готової продукції та її реалізації займає головне місце. Саме тому сьогодні однією з складових ефективно організації обліку та аналізу готової продукції та її реалізації є високий рівень використання облікової інформації для оцінки якісних та кількісних характеристик готової продукції.

Вважаємо за необхідне передбачити в Наказі про облікову політику розподіл витрат на збут, де необхідно врахувати інформацію з визнання та класифіка-

ції витрат, графік документообігу та форми внутрішніх документів витрат; робочий план рахунків щодо витрат із розмежуванням витрат: на маркетингові витрати, витрати на оплату праці працівникам, відділу збуту; витрати на зберігання готової продукції; витрати на транспортування та інші витрати, пов'язані зі збутом готової продукції, а також у розрізі цих витрат їх поділ.

Результати проведених досліджень засвідчують, що правильність організації обліку процесу реалізації готової продукції є запорукою достовірності відображення облікової інформації у фінансовій звітності підприємства та визначення результативності діяльності суб'єктів господарювання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бухгалтерський фінансовий облік : [підручник для вузів / за ред. Ф.Ф. Бутинця]. – 7-е вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2006. – 831 с.
2. Витрати: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 28.04.2006 р. № 415 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com/normativnaya-baza/instr-plan-rah/standart-buhgalterskogo/pologhennya-standart-buhgaltersykogo-1021482.html>.
3. Запаси: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com/normativnaya-baza/instr-plan-rah/standart-buhgalterskogo-/pologhennya-standart-buhgaltersykogo-1021474.html>.
4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com/normativnaya-baza/instr-plan-rah/plan-rah/instrukciya-pro-zastosuvannya-1021038.html>.
5. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів: Наказ Міністерства фінансів України від 10.01.2007 р. № 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://buhgalter911.com/normativnaya-baza/metodicheskie-rekomendacii/metodich-ni-rekomendaciyi-z-1024317.html>.
6. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості : Наказ Міністерства промислової політики України № 373 від 09.07.2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/rada/show/v0373581-07>.

7. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : Підручник. – 5-те вид. допов. і перероб. – К.: Алерта, 2011. – 976 с.

8. Шпилик С.В. Управління збутовою діяльністю підприємства / С.В. Шпилик // Галицький економічний вісник. – 2012. – № 4 (37). – С. 88–95.

REFERENCES

1. Buhgalterskiy finansoviy oblik: [pidruchnik dlya vuziv / za red. F.F. Butintsya]. – 7-e vid., dop. I pererob. – Zhitomir: PP «Ruta», 2006. – 831 p. (in Ukrainian)

2. Vitraty : Polozhennya (standart) buhgalterskogo obliku 16, zatverdzeniy nakazom Ministerstva finansiv Ukrayini vid 28.04.2006 r. № 415 (zi zminami ta dopovnenniyami) [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://buhgalter911.com/normativnaya-baza/instr-plan-rah/standart-buhgalterskogo-pologhennya-standart-buhgaltersykogo-1021482.html>. (in Ukrainian)

3. Zapasi: Polozhennya (standart) buhgalterskogo obliku 9, zatverdzeniy nakazom Ministerstva finansiv Ukrayini vid 20.10.1999 r. № 246 (zi zminami ta dopovnenniyami) [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://buhgalter911.com/normativnaya-baza/instr-plan-rah/standart-buhgalterskogo-pologhennya-standart-buhgaltersykogo-1021474.html>. (in Ukrainian)

4. Instruksiya pro zastosuvannya Planu rahunkiv buhgalterskogo obliku aktiviv, kapitalu, zobov'yazan` I gospodarskih operatsiy pidpriyemstv I organizatsiy [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://buhgalter911.com/normativnaya-baza/instr-plan-rah/plan-rah/instrukciya-pro-zastosuvannya-1021038.html>. (in Ukrainian)

5. Metodichni rekomendatsiyi z buhgalterskogo obliku zapasiv: Nakaz Ministerstva finansiv Ukrayini vid 10.01.2007 r. № 2. [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: <https://buhgalter911.com/normativnaya-baza/metodicheskie-rekomendacii/metodich-ni-rekomendaciyi-z-1024317.html>. (in Ukrainian)

6. Metodichni rekomendatsiyi z formuvannya sobi-vartosti produktsiyi (robit, poslug) u promislivosti : Nakaz Ministerstva promislivoyi politiki Ukrayini # 373 vId 09.07.2007 [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/rada/show/v0373581-07>. (in Ukrainian)

7. Tkachenko N.M. Buhgalterskiy finansoviy oblik, opodatkovannya I zvitnist : Pidruchnik. – 5-te vid.dopov. I pererob. – K.: Alerta, 2011. – 976 p. (in Ukrainian)

8. Shpilik S.V. Upravlinnya zbutovoyu diyalnistyu pidpriyemstva / S.V. Shpilik // Galitskiy ekonomichniy visnik. – 2012. – № 4 (37). – P. 88–95. (in Ukrainian)